

MAGYAR HIRLAP.

Előfizetni helyben a lap kiadó hivatalában. — Lukács László könyvnyomdájságban Ország-ut Kunewaldterházban vagy szerkesztőségben ugyanott 2-dik emeletben. Szerkesztői iroda van Ország-ut, Kunewaldterház 1502. sz. alatt 2-dik emeletben.

Megjelenik a lap, hétfőtől a főbb ünnepek kivételével, mindennap. Előfizetési díj: fél évre vidéken 10 forint; évenyre 20 forint. Helyben fél évre 8 forint; évenyre 14 forint. — A hirdetések ötször hasábjott soráért 4 kr. ezüstben számítatnak.

HIVATALOS RÉSZ.

Ötödik f. hó 8-ki l. f. határozata által a fegyveres felkelésben mint Gömör megye első alispánja részi vett s határvárosokra ítélt Szent Miklós s Antalnak büntetése hátralevő idejét legk. elengedni méltóztatott.

Történeti felmérések alapján f. évi nov. 1-étől kezdve a Győr és Csorna közti távolsági mérték 1 1/2-ről két és két nyolczad (2 1/2) állomásra emeltetett; ellenben Duna-Földvár és Duna-Pentele közt 1 1/2 állomásra, és Kétyköz (1 1/2) állomásra, s a Mohács és Szederkény közti távolságmérték 1 1/2 állomásra egy és két nyolczad (1 1/2) állomásra leszállítottatott.

F. évi nov. 13-án adatott ki az országos törv. és korm. lap XX. darabjának magyar-, tót-, oláh- és rutén-német kettős kiadása; annak német egyes kiadása f. é. sept. 6-án jelenlén meg. Tartalma annak idején közöltetett.

NEMHIVATALOS RÉSZ.

Pest, november 14.

— I. Az utazásnak egyik legérdekesebb, s leghatározottabb leggyakorlatibb hasznú eredménye, az egyes nemzetek társadalmi intézményeinek, s belső életének szabatos ismerete. — Legfontosabb, s az utazó vizsgálódó figyelmére legméltóbb ezen körülmény azért, — mert a státusok család-életének insinuatívában, a magánintézmények alakjában, azok közéletének palládiuma, s a nemzetek sorsának esalhatatlan tényezője létezik.

Sehol sincs, — legalább az egész logikai világban nincs — az ok és okozat helyes tapintatú egyesítésénél anyai balfogás, és ál okoskodás. — mint a nemzetek nagyságának, fényének, hatalmának, vagy más részről elnyomó roddottságának, szegénységének kimagyarázása és megítélésénél. — A külföldre lépven, — minszegénységünk érzetében — bámulattal tekint el keblünk sok intézményeknek szemléletén, miket hazánkban alig ismerünk nevékről. — Lelkünk ezen bámulatban rendszerint annyira elfogul, hogy az említett institutióknak okait vagy épen nem, vagy csak közvetett okait látjuk, s gyakran különböző helyi viszonyok és körülmények szerencsés alakulásában kereszük. — Innen ered, hogy elfogultságunk és szegénységünk benyomása alatt itélvén, többnyire lehetetlenek tartjuk a legjobb intézményeknek hazánk viszonyaihoz való alkalmazását; — pedig ha közelebbi vizsgálódásaink az institutiók eredeti kútfejének mélyére jutnak, — azt találjuk, hogy azoknak valódi alapja, — forrása, — a nemzetek magánéletének szerencsés alkotásában, gyakran a családi élet zárt körében, — az ember, a polgár-nevelés nagy titkában rejlik.

Csak kevés példával akarom indokolni állításomat. Ott áll előttünk a gazdag Albion. Ismerjük e népek nagyságát, hatalmát, tevékenységét. — Nincs tenger, melyet e nemzet be nem járjon, nincs part, melyen ki ne szálljon, nincs rév, melybe ki ne küssön, nincs nép nincs ország, melyet meg ne látogasson. — Keressük e körülmények okait, — s hol szerzünk azokat tanulni? Angolország helyi viszonyai, szigeti helyzetében, kedvező physikai körülmények sze-

renesés szövetkezésében. Pedig ha okoskodunk e tárgyról, el kell ismernünk, hogy ezen nagyság, hatalom, jólét nem az említett physikai körülményeknek — mik inkább csak a véletlen ajándoka, — anyag és eszköz egy nemzet kezében, — születésnyel; hanem születésnyel azon nagy elvek erőlyes alkalmazásának, melyekből e nemzet helyzetét, állását, rendeltetését fölfogta, bel- és külvizonyaiában magát tájékozta. Nem a tenger, nem köszvénybányái tették ezen nemzetet hatalmas és gazdagga, de tette azon férfias erőkifejtés, melylyel a természet által véletlenül adott előnyöket önboldogítására felhasználni képes volt. — Munka és eszekevény az angol nép nagyságának forrása, mely törekvő erőifejtéseiben párosul ama ritka közszellemmel, melynek végezetül teremtés, s mely e nemzet minden institutióit oly kitünően bélyegzi. — Ezen közszellem az angol nép jellemének viszfénye, erőnyeinek os pontosulata. — Ertelmezését egy szóban adni nem tudom, s csak elemei s eredményeiben lehet azt a maga valóságában megismerni. — Az angol mindenekelőtt vallásos, szelme élesen beható, élete komoly munka és kitartó szorgalom, a csüggedhetlenségig elszánt, edzett lelke soha ki nem lárád, gondolata takarékoság, czélszerű elrendezés és felosztás a munkában, s az időnek kellő becsülése, mit e szójárása jellemez: „Time is mone“ (az idő pénz). honát az angol imádja, s érte minden áldozatra kész, s szokásaihoz híven ragaszkodik, s a csuetet és békét honn úgy mint külföldön befolyása egész erejével fentartani ügyekszik, mert azt a jólét első feltételének tartja. — Ezen s hasonló polgári erőlyek vegyületének kifolyása ama közszellem, mely eredetét venén a családi élet gyöngyében, táplálatot nyer az okzerű nevelés elveiben, erőt kap az erkölcsi élet és vallásosság hatályos példáiában, s óriássá nevezszik a polgári élet nagy iskolájában. — Ezen közszellem születésnyel az, hogy midőn az angol, hajóit a föld mind a négy tája felé elküldi, — midőn a hajós elhagyja szülőföldének megszokott túzhelyét, — akkor, lélektanilag tekintve a dolgot, lehetetlen hinnünk, hogy pusztán kinesszomja vezérli, — nem! hanem a nemzeti dicsőség is emeli keblét, hogy nemzete, ura maradjon a világkereskedésnek, hogy zászlói tiszteltetve lobogjanak minden tengereken, s minden kikötőkben, hogy népdalában:

„Rule Britania rule the waves
Brittans never shall be slaves“
(Uralkodj Brittanía, uralkodj a habokon
A brittek rabok nem lesznek soha.)
ne csak hang, de valóság is legyen.

Levelezések.

Komárom, nov. 12.
Szerencsések valánk egy ősi szokásainkkal egybekötött ünnepély tanui lenni azon alkalommal, midőn Albert ö. cs. fensége f. hó 6-án délután 5 órakor városunkba megérkezett. Ö fensége ideérkezését megelőzőleg, poszonykerületi katonai parancsnok s főispán urak kíséretében nov. 5-én érkeztek hozzánk Ernő ö. cs. főherceg is, kik Magyarország kormányzójának Komárombani fogadtatását jelenlétükkel fényesbíték. A fenebbi nap délután 2 órakor a kerületi parancsnok és főispán urak vezérlete mellett a megyei s városi tisztviselőség, kath. papság s különböző

egyházas képviselői, városi s megyei, 300-at meghaladó lovasok, császári s számos nemzeti zászlókkal s fényes fogatokkal indulának ki az igmándi utoni megyei határdombhoz, hol ö. cs. k. fensége üdvözlendő vala. Uj-Szöny mögött a várórség néhány zászlóaljai valának felállítva, melyeknek élén b. Simunich altábornagy s várparancsnok ö. execja és több törzs- és főtisztek jelentek meg; a hirtől kezdve pedig Uj-Szöny utczáin keresztül a megye öszves helységeinek képviselői császári s nemzeti zászlókkal kezeikben várták ö fenséget, az ország kormányzóját. Vége 5 óra tájban mozsarak és a vár ágyuainak ümepélyes, hosszú és sokszoros dörgése, valamint a város minden harangjainak zugása közt ö. cs. fensége az esztergommei főnökség s nemzeti zászlókkal ékesített lovasok kíséretében Kisberről jöve a megyei határdombhoz, gr. Sándor sebesen nyargaló négyes fogatú lovattal reptve megérkezett. A küldöttség, főispán ur szónoklata mellett zajos éljenekkel üdvözlő kormányzó ö. cs. fenséget, kinek a küldöttség több tagjai, köztük a megyénkben új birtokos Babarezi is azonnal hemutattak. Ekkor a menet a városi fényes banderium előlovaglása mellett Uj-Szöny felé megindulván, miután ö fensége az Uj-Szöny meggett felállított katonaságot folytonos katonai zene harsogása közben löhátan megzemlélte, a városba s innét több diadaliveken keresztül számos nép éljenci s ablakokból kitűzött nemzeti zászlók között a várba vonult, hol a várparancsnok ö. execja lakában a cs. k. katonaság, megyei tisztviselőség s egyházi képviselők újabb üdvözlő fogadták, ö. cs. fensége a küldöttségek minden egyes tagját magának névről névre különösen is bemutatván. Az ebéd megyefőnök ur lakában a megyeháznál tartott, s este a város a szakadó eső daczára is kivilágítottat. Másnap ö. cs. fensége a várt, megyeházat s ennek magánrendszerű s különös tetszését megnyert börtönét, valamint a katonai s városi kórházakat, az ugynevezett nádor-vonalat s a most, munka alatt levő monostori homokhegy-sziczokat s erősítővényeket hosszasan s különös figyelemmel megtekintvén, délután 2 órakor a megyéből lovas banderium s küldöttség kíséretében és ágyuk ropogása közt Győrmegebe eltávozott. R. I.

Győr, nov. 11.

□ Mult pénteken f. hó 7-én utazott keresztül városunkon Magyarország kormányzója Albert ö. cs. f. herceg ö fensége. Komáromból indulván, d. u. 4 órakor érkezett körünkbe, rövid itt mulatása után még ez nap esti 9 1/2 órakor utját tovább folytatván M.-Óvárig. A határszelen itt is díszes küldöttség által fogadtatott, s kocsjai körül és előtte nemzeti lobogókkal díszes lovak nyargalának. A diadalnap, tán az idő rövidsége miatt, tökéletesen nem készülhetett el, s egy részét a szél, melótt a magas vendéget befogadhatta volna, letépe. — A menet utczáin a házak birodalmi és nemzeti lobogókkal díszelgének. Ö fensége rögtön megérkezte után egy vértés közeber lovára vetvén magát, több főrangú katonai egyenlővel kíséretve, a nagy vásártérre lovagolt, s ott a föllállított helyőrségen szemlélt tartva a püspökvárba szállt, ott fogadván a különféle küldöttségek tisztjeit. A város ki lön világitva, pedig különösen a városháza s a sct-

téri hidak kitünő izléssel és pompával. Az ebéd végével ö fensége a kivilágított utczákon egyet fordulván, utját, mint fölebb említék, tovább folytatá még azon este M. Óvárig. Színházunkban ez alkalommal teljes kivilágítás mellett „Mátyás diák“ népszimű adaték, igen kevés néző előtt. — Időnk ismét rosra változott, néhány nap óta majdnem szakadatlan esik; de hideg nincs. A szüret reményen fölül ütött ki hegyeinkben, mind mennyiség-, mind minőségre, — bár mind e mellett is borunk elég savanyú, de legalább megiható. — A marhavész már megszűnt, s helyette egy kis változás okáért a szigetben valódi cholera kezdett mutatkozni, melynek néhányan a lakosok közül áldozatul is estek. Azonban istennek hála! már ez is megszűnt, s a városban épen nem mutatta magát. — Színészeink folyvást működnek változó szerencsével. Ipart s szorgalmat fölük megtagadni nem lehet, mindemellett vásárnapokat kivéve, a ház nem igen akar megjelni. Gyulai, Benedek, Döme kitünő jó tagok, valamint Felekini és Csereser Natália is. Igazgató La tabár ur teljes méltánylatot érdemel mind a legujabb sziművek megszerzése s adatása által, — mind költségés s finom izléssel rendezett ruhatáráért, melyhez hasonló színpadunkon még alig láthatunk. — Hegedüs „Házatértek“ című drámája már két ízben tele ház előtt adatott, — mondják a „Nagyapó“ is utban van már, s még ez év folytán meg fog bennünket látogatni. Nemzeti irodalmunknak nálunk szomorú jelenje van. Uj könyveket csak ritkán láthatunk, — melyekre előfizetések történtek, későn, hiányosan érkeznek. Ez által csak a közönség hiányosságára növekszik az olvasás iránt. Egyébiránt hírlapokat sokan szeretnek egy idő óta olvasni — de csak kávéházban!

A Mezőségről (Erdélyben), oct. 31-én.

Örömmel tapasztaljuk, hogy a felsőbb kegyelmes rendeletek, nem csak papiro سرا leirt holt betűk maradnak, hanem azok egész erélylyel életbe is léptettek. Igy elérkezettnek látjuk az időt, melyben a honi törvénysekek felállítatnak, s a törvénykezés — mit minden kebel eddig is várva várt — rövid időn meginduland.

Az egész mezőség, vagy ugynevezett cégi es. k. kerület mozgásban van, mert a lakosok egy része költözteti a felsőbb Katonában, később pedig Mocsos szállásolt kerületi főbiztosági tisztet Szamosujvárra minden oda tartozókkal, más része pedig, mint szerkes és tenyeres munkás, a Kályántól Mocsig nyuló országos ut csinalására oly tömegben sereglik, hogy ki a dolgok állását nem tudná, népek vándorlásának tartaná.

A kerületi főbiztoság helyébe menend Mocsra az eddig Szávában hivataloskodó, m. palatki alkerületi es. k. biztoság.

Ezen kívül ott fog szállásolni a szamosujvári kerületi társas törvénysekek alá rendelt kerületi egyesbíroság, és működését, mint halljuk, idei nov. hó elejével megkezdendi, még pedig szállásul fog szolgálni egy kórodának szánt és a napokban bevezendő épület.

Az ide megkivántató börtön elkészítése iránt is rendelkezések tétettek, mely a gr. Eszterházy-

TÁRCZA.

A Bourbon-család visszahelyezése a francia trónra, 1814-ben.

(Folytatása.)

XV.

Alig hatott el e nyilatkozat híre, annak első másolataival együtt, Talleyrand palotájának falából, a lépesökön, udvarokon s téren várakozó royalisták csoportjaihoz, midőn „éljen a király!“ kiáltások töltötték be a léget s reszkettették meg azon terem ablakait, melyben a fejedelmek még akkor is tanácskoztak. Néhány száz ifju nemes a Saint-Germain külváros legfényesebb házaiból, sietett megragadni azon kedvező perczet, melyet a gondviselés a régi arisztokratia s a százados monarchia számára ajánlott. — XVI. Lajosnak a vérpad elől megmenekült némely hajdani szolgái, — a Napoleon önkényes rendőrsége által elnyomatott s kifosztatott hírlapírók, mint a Bertiniek; — oly publicisták s írók, kik nem hagyták el a bukott ügyet, mint Chateaubriand s Ferrand; végre ama csinos, merész s mozgékony ifjuság, melyet a percz árja magával sodrott, türelmetlenségükben haladéktalanul összegyűltek, arról tanácskoztak, hogy minő irányt adjanak az eseménynek. Meg kelle előzni egy gyanus, gyűlöletes, s a császárság maradványai-, vagy a forradalom érdekei- s emlékeihez ragaszkodó senatus határozatait vagy tétovázásait. Azonban ez

emberek érzelmeikkel annyira teljesek s eszmékben annyira úreszek voltak, — a lelkesedés láza oly őrzöngő szavakat adott számukra, annyira nem szokták meg a tanácskozásokat s beszédeket, hogy az ülés nem volt egyéb hosszas zajongásnál, s hogy egyiküknek sem sikerült oly véleményt fejtenni ki, mely közösen elfogadtatott volna. Csúpan a fényes La Rochefoucauld családok egy fiatal tagja gerjesztett közfigyelmet nevének tekintélye, lelkesedésének heve s erőlyes föllépése által. Royalistikus buzgalmánál fogva átlátta, mikép a forradalmakra nézve semmi sincs veszélyesebb, mint vitatkozni és semmit sem határozni. — „A kedvező percz — mondá — elröppülhet a törvényes monarchiára nézve, míg ök királyiainak hasztalan éljenzésével fecsérlik idejüket.“ La Rochefoucauld Sosthenes gróf azt indítványozá, mikép küldöttség neveztessek ki, mely tüstént az orosz császárhoz menjen, hogy tudomásul vegye a fejedelmek nyilatkozatát, s sejezze ki előttük a francia nemesség, értelmiség- s hűségnek a törvényes királysághoz ragaszkodását. Ez indítvány elfogadtatott. La Rochefoucauld Sosthenes, Chateaubriand, a század legnépszerűbb s egyszersmind leghiresebb írója, — Choiseul Cesar és Ferrand, régi s középszerű parlamenti ember; de a kinek nevét akkor különös fontosság s bölcsesség dicsőnyé övezé, — a royalisták nevében Talleyrand palotájába mentek.

XVII.

Bevezetvén, Sándor császárral kívántak szólni. E fejedelem már akkor aludt. Ministere,

Nesselrode fogadta el ura helyett a küldöttséget. Nesselrode szívétlen már előre sztozott azon óhajtabban, melyet a küldöttség Sándor előtt ki akart fejteni. Azonban — már ez akár megindulás, akár az eredmény félelme, akár a szónoklásbani ügyetlenségből eredt legyen, — a négy küldött közül egyik sem akarta kifejezni azon közös eszmét, melynek a hatalmasságok elé terjesztését magukra vállalták. Choiseul katona volt; a nehézkes, dogmaticus és lassú szellemű Ferrand akadozott; Chateaubriand, mint mesterkelt s dagályos lángész, attól félt, hogy előre nem gondolkodhatván, nem találand rögtön a percz méltóságához illő szavakat; — nem akart beszélni, ha csak fényes szónoklatot nem tarthatott. La Rochefoucauld Sosthenes, fiatalabb létére, egyedül a türelmetlenség s buzgalom ékesszólásával emelt szót mindnyájok helyett. Nesselrode csak ürügyet kívánt, hogy a hatalmasságokat még inkább lekötéljeze.

XVIII.

„Épen most jövök a császártól“ — válaszolá e minister, — „tudva akaratát. Térjenek vissza önök küldöikhez s mondják meg nekik, mondják meg minden francziának, hogy a császár meghallgatja óhajtasukat, melyet ma előtte oly hatályosan nyilvánítottak, s hogy legközelebb visszaadandja a koronát annak, kit az illet. — XVIII. Lajos ujra Franciaország trónjára fog ülni.“

A négy küldött keblében e szavak határtalan öröm s hálaérzetet gerjesztettek. Szemeik könnyekben áztak. Kezeikben tarták aggkoruk vagy

ifjuságuk óhajtasait, reményeit, csalódásait s lelkesedését. Siettek, e szavakat, ez üdviálításokat, e könyveket, e lelkesedést visszavinni Morfontaine lakában tartott gyűlédjükbe. A zajos kiabálásoktól rengett a ház. Ez egy századnak elfojtott kitérése volt, mely azt lívé, hogy sirjából ujra kikel s ismét birtokába veszi a világot. A gyűlekezet ezen láza csak akkor csilapult le, midőn a fáklák kioltattak, s a sötétség sztozzalátá a diadal-ittas tömeget.

XVIII.

Éjjel e royalisták felosztották egymás közt a szerepeket; több millió fehér zászló s kokárda készítettett a fötemes hölgyek kezei által, hogy a nép közé vettessek. A rendőrfőnöki lakot elhagyták a császár ügynökei, s azt helyettük a royalistáknak egy meghitt foglalta el. A censura alól felszabadult, hajdani tulajdonosaiknak visszaadatott, vagy alkalmi írók által rögtön előállított hírlapok megváltoztatták hangjukat, s előkészíték egy oly vélemény fölébredését, mely még kevéssel előbb számúzve volt Franciaországból. A sértések s rágalmak, egy tartós és türhetlen elnyomatás elkészített boszuja gyanánt, egyszerre elboríták Napoleont, nevét, dicsőségét, bűneit s családját! Egy nagy párt ingerült kedélyesen kiáradása volt ez, mely a gútat szétszakasztva, a méltó harag habjával együtt sodrá magával az emberi szív tájékját, seprejt s tisztátalanságát is.

(Folytatjuk.)

